

Bíró okos lánya - avagy nyílt kormányzat magyar módra?

Vajon Magyarország is elnyeri méltó jutalmát, mint a bíró okos lánya kedvenc népi meséink egyikében? Magyarország hivatalosan 2012 óta tagja annak a nemzetközi kezdeményezésnek, melynek célja a kormányzatok működésének átláthatóbbá tétele, minőségének javítása. Hazánk megfontolt és cseppet sem ambíciózus vállalásai (16) közül 10-et teljesített és 6 vállalás maradt a partvonalon vagy az állami hatóságok asztalain még mindig a végrehajtás fázisában.

A magyar népmesék egyik híres epizódja a [bíró okos lányáról](#) szól, aki Mátyás király furfangos feladványaira úgy válaszol, hogy a mese végén a királynak visz is ajándékot meg nem is, a királyhoz járul lábon is meg nem is és fedi magát meg nem is. A mese végén az okos lány elnyeri méltó jutalmát - nevezetesen a király ambíciózus jegyzőjének kezét.

Az [Open Government Partnership](#) (OGP, azaz Nyílt Kormányzati Együttműködés) egy nemzetközi kezdeményezés, melynek célja, hogy a nemzeti kormányzatok működésének átláthatóságát növelje, a közérdekű döntésekben való civil / üzleti szektorbeli szereplők részvételét és demokratikus kontrolját támogassa. A kezdeményezéshez önkéntesen csatlakozó országok kormányai az OGP értékei mellett nem csak színleg, hanem tettekben is el kell, hogy köteleződjenek.

Elvárás ugyanis, hogy a tagországok nemzeti akciótervek formájában vállalásokat tesznek a következő területeken: az állami intézmények, hivatalok átláthatóságának erősítése, az állampolgárok bevonása és társadalmi szerepvállalásának elősegítése közösségi ügyekbe

és döntéshozatalba, közérdekű információkhoz és adatokhoz való hozzáférés könnyítése, innovatív technológiák alkalmazása általában véve a kormányzás, a közösségi szolgáltatások minőségének javítása érdekében. Az együttműködésben résztvevő országok vállalásainak előrehaladásáról kétfévente adnak számot maguk a vállalásokat tevő kormányok (self-assessment) és független szakértők (progress report).

Az első magyar kormányzati [akciótervet](#) 2013 februárjában fogadták el, 16 vállalást foglalt magába. A magyar vállalások előrehaladásának állását 2014 szeptemberi záróponttal tekintettük át és értékeltük független jelentésünkben. A kormányzat itthon alapvetően a közérdekű információkhoz és adatokhoz való hozzáférést könnyítő, illetve a korrupció elleni intézkedésekre koncentrált az első akciótervében. A tervezett ütemben (jó pár időközbeni módosítás mellett) 10 vállalást végrehajtása zárult vagy tartott utolsó szakaszban 2014 őszén és a maradék 6 intézkedést jóllehet elkezdte, de nem fejezte be a kormányzat.

A vállalások jó része nem eredeti vállalás, hiszen a párhuzamosan futó [Korrupció Megelőzési Program](#) intézkedése vagy annak némi kibővítése és sajnos nem volt olyan vállalás, mely az OGP értékek szempontjából teljesen releváns, várt hatását tekintve mérsékelten vagy teljesen átütő erejű ('transzformatív'), illetve teljes mértékben végrehajtott lett volna egyszerre. Ilyen vállalásokat címkéz az OGP csillagos intézkedéseknek, és ilyen vállalással büszkélkedhet tágabb régiókban Észtország és Szlovákia (lásd önkormányzati szintű költésvetési kiadások elérhetővé tétele online, illetve a közbeszerzési ügyletek/ szerződések teljes körű dokumentációjának online közzététele.)

A hazai eredmények felemás képet mutatnak. Míg a magyar kormányzat közzétett egy, a központi költségvetés kiadási tételeit tartalmazó adatbázist, illetve egyedi azonosítószám csatolásával könnyítette az állami beszerző szervek és közbeszerzési eljárások azonosíthatóságát, ezáltal is segítve a közbeszerzési adatok elemezhetőségét, nem tett érdemi előrelépést az önkormányzatok átláthatóságának javításában és az információs szabadság törvény által előírt közzétételi kötelezettségek teljesítésének hatásosabb ellenőrzésében. Míg számos intézkedést eszközöltek az állami intézmények integritás-alapú működésének elősegítésére (felmérés, keretrendszer bevezetése, képzés, hivatásetikai kódex elfogadása kormánytisztviselők részére) és formailag betömte a lobbiszabályozásban és bejelentővédelem területén lévő joghézagot (vonatkozó, új jogszabályok elfogadása), a bejelentők hathatós védelmét garantáló intézmények felállításával és a lobbizók és lobbizókat fogadók jelentési kötelezettségének részleteivel továbbra is adós marad.

Míg 3500 köztisztviselő vett részt ún. integritás-képzéseken, ahol megtudhatta, milyen társadalmi hasznokkal jár a korrupciós kockázatok csökkentése az állami szektorban, és a Nemzeti Tantervbe is beépült egy blokk, amely a korrupció témáját érinti, a Magyar

Kormány 2014-ben módosította az információs szabadság törvény azon előírásait, melyek a közérdekű adatokhoz való hozzáférés szabályait tartalmazzák (lásd, adatgazdák számára lehetővé téve az adatkérések elutasítását azon indokkal, hogy túlzó adminisztratív teherrel járna a kért adatok/ információk előállítására és megosztására), a köztisztviselőkre célzott információszabadság témájú képzéseket nem tartották meg és a tárgyban kormányzati kampány is még kidolgozás alatt van civilek bevonása nélkül.

Az [elemzésünk](#) összeállítása során megkérdeztük mind a kormányzat, mind a hazai kormányzati munkacsoportban, mind azon kívül aktív civil és üzleti szervezetek véleményét. Általánosságban is, meg az egyes intézkedések szintjén is erősen megosztó és olykor egymásnak ellentmondó visszajelzéseket kaptunk az intézkedések eredményességéről és a kormányzat nyitottságáról.

Magyarországon a kormányba és a közintézményekbe vetett bizalom törékeny és a közvélemény szerint a korrupció (szinte minden formája) elterjedt gyakorlat. Ilyen kontextusban mindenképp nagy fába vágja a fejszét az a kormányzat, mely egyfelől szeretne eredményeket felmutatni ezen a területen, másfelől eközben a kormányzat és civil/ üzleti szektor szereplői közötti együttműködést is meg szeretné újítani. OGPben élenjáró országok (Egyesült Királyság, Hollandia, Észtország, Horvátország) példája mutatja, hogy jóllehet a két irány együtt jár, ezek párhuzamos kezelése erős kormányzati és politikai(!) elköteleződést, illetve következetes, kellően magas kormányzati pozícióban tartott koordinációt és menedzsmentet igényel.

A kezdeti erős, politikai elköteleződés (akkori közigazgatásért felelős miniszter személyében) és a termékeny civil-kormányzati együttműködés a végrehajtás elmúlt két éve során apadni és bicsaklani tűnik. Amennyiben a jelenlegi kormányzat az OGP büszke tagja akar lenni, akkor a fő feladat, a kezdeti lendület visszanyerése és nyitási szándék felmutatása, mert mint a mesében, az okos lány mindig elnyeri jutalmát, ha nem is a jegyző kezének elnyerésével, hát akként, hogy javul a kormányzati szektorba vetett bizalom és a közszolgáltatások minősége holnap, de legalább is hosszú távon mindenképp.